

Nefndasvið Alþingis
B.t. utanríkismálanefndar
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík

Reykjavík, 29. apríl 2019

Efni: Umsögn um tillögu til þingsályktunar um staðfestingu ákvörðunar sameiginlegu EES-nefndarinnar nr. 93/2017, um breytingu á IV. viðauka (Orka) við EES-samninginn (þriðji orkupakkinn) (777. mál), ásamt tengdum frumvörpum

Félag atvinnurekenda (FA) vísar til beiðni utanríkismálanefndar, dags. 29. apríl, um umsögn um tillögu til þingsályktunar um ákvörðun sameiginlegu EES-nefndarinnar, nr. 93/2017, um breytingu á IV. viðauka (Orka) við EES-samninginn (þriðji orkupakkinn), 777. mál.

Hér verður aðallega fjallað um ofangreinda þingsályktunartillögu, en jafnframt vísað eftir þörfum til þingsályktunartillögu ferðamála-, iðnaðar- og nýsköpunarráðherra (791. máls) og tveggja frumvarpa sama ráðherra (792. máls og 782. máls), sem tengjast 777. máli.

Hagur atvinnulífsins að staði sé við alþjóðlegar skuldbindingar

Hér er um að ræða staðfestingu Alþingis á þegar gerðum samningi Íslands við önnur aðildarríki Evrópska efnahagssvæðisins (EES), ákvörðun þeirri sem tekin var í sameiginlegu EES-nefndinni 5. maí 2017. Í ljósi mikilvægis alþjóðasamninga um milliríkjaviðskipti fyrir félagsmenn FA, ekki sízt EES-samningsins, hefur félagið lagt ríka áherzlu á að Ísland standi við alþjóðlegar skuldbindingar sínar og stuðli þar með að því að íslenska ríkið njóti trausts í alþjóðlegu samstarfi. Það á ekki síður við í þessu máli en öðrum.

Eðlilegt framhald á jákvæðri þróun

Orkumál hafa frá upphafi verið hluti EES-samningsins. Það er ósatt, sem haldið hefur verið fram í umræðum um þriðja orkupakkann, að nú fyrst eigi að fara að setja orkumál á Íslandi undir alþjóðlegt regluverk. Þriðji orkupakkinn felur raunar í sér takmarkaðar breytingar í samanburði við þær EES-reglur um orkumál sem áður hafa verið teknar upp hér á landi. Stærsta breytingin varð með raforkulögunum árið 2003, en þau fólu í sér grundvallarbreytingar á íslenskum orkumarkaði með aðskilnaði orkuvinnslu og -dreifingar, aukinni samkeppni bæði í vinnslu og sölu orku og valfrelsi neytenda. Að mati FA hafa þessar breytingar verið jafnt neytendum og atvinnulífi á Íslandi til góðs. Þriðji orkupakkinn er rökrétt og eðlilegt framhald þessarar þróunar. Ákvæði hans um aukna neytendavernd og sjálfstæði Orkustofnunar eru líkleg til að ýta enn frekar undir virka samkeppni á orkumarkaðnum, sem leiðir af sér aukna hagkvæmni fyrirtækja á markaðnum og fleiri kosti viðskiptavinanna.

Valdaframsal samrýmist stjórnarskrá

Félag atvinnurekenda telur jafnframt liggja í augum uppi, m.a. með samanburði við ýmis fordæmi, að framsal ríkisvalds til alþjóðlegra stofnana samkvæmt ákvæðum orkupakkans verði ekki umfram það valdaframsal sem þegar hefur átt sér stað vegna EES-samstarfsins og hefur verið talið samrýmast stjórnarskrá Íslands. EFTA-ríkin fela Eftirlitsstofnun EFTA (ESA) þær valdheimildir sem Samstarfsstofnun eftirlitsaðila á orkumarkaði (ACER) fer með í Evrópusambandinu. Þetta er í samræmi við það tveggja stoða kerfi sem byggt hefur verið upp í EES-samstarfinu frá upphafi. ESA mun í afmörkuðum tilvikum hafa ákvörðunarvald varðandi úrlausn deilumála og tæknileg úrlausnarefni sem tengjast grunnvirkjum yfir landamæri. Ísland framselur þannig vald til alþjóðastofnunar sem það á sjálft aðild að, en ekki til Evrópusambandsins eða stofnana þess. Þessi ákvæði orkupakkans um ákvörðunarvald ESA hafa í raun enga þýðingu á meðan Ísland er ekki tengt sameiginlegum orkumarkaði EES.

Ákvörðun um sæstreng hefur ekkert með orkupakkann að gera

Jafnframt er það hafið yfir allan vafa að samþykkt þriðja orkupakkans hefur engin áhrif á mögulega ákvörðun um að tengjast evrópska orkumarkaðnum með sæstreng. Ákvæði hans skylda Ísland ekki með neinum hætti til að leggja slíkan streng. Orkupakkinn er heldur ekki nein forsenda þess að sæstrengur verði lagður; það er möguleiki sem hefur a.m.k. fræðilega verið á borðinu um árabíl. FA hefur talið að það lægi í augum uppi að sæstrengur yrði ekki lagður hingað til lands án atbeina íslenzkra stjórnvalda. Með samþykkt þingsályktunartillögu ferðamála-, iðnaðar- og nýsköpunarráðherra (791. máls) og frumvarps sama ráðherra til laga um breytingu á raforkulögum (792. máls) er tekinn af allur vafi um þetta atriði. Sama má segja um sameiginlega yfirlýsingu utanríkisráðherra og framkvæmdastjóra orkumála hjá Evrópusambandinu frá fundi þeirra 20. marz síðastliðinn.

Engar breytingar á eignarhaldi, forræði á orkumálum eða orkuverði

Þá fela ákvæði orkupakkans ekki í sér neinar breytingar á eignarhaldi orkuauðlinda og orkufyrirtækja á Íslandi eða forræði íslenzkra stjórnvalda á orkumálum. Innleiðing reglnanna hefur engin áhrif á raforkuverð á Íslandi nema þá mögulega til lækkunar til lengri tíma litið með aukinni samkeppni. Fullyrðingar um annað eru úr lausu lofti gripnar.

Tilfnislaust og ábyrgðarlaust að setja EES-samstarfið í uppnám

FA tekur undir þau sjónarmið, sem fram koma í svar utanríkisráðherra við fyrirspurn frá Óla Birni Kárasyni alþingismanni um orkupakka ESB, eftirlitsstofnanir sambandsins og EES-samninginn (64. mál) hvað varðar hugsanlegar afleiðingar þess að hafna því að aflétta stjórnskipulegum fyrirvara vegna þriðja orkupakkans og innleiða ekki reglurnar sem í honum felast. Slíkt hefur aldrei gerzt í sögu EES-samstarfsins og afleiðingarnar eru ófyrirsjáanlegar. Skaðinn fyrir hagsmuni íslenzks atvinnulífs er að sama skapi ófyrirsjáanlegur en gæti orðið mikill. Félag atvinnurekenda telur algjörlega tilfnislaust og raunar ábyrgðarlaust að setja EES-samstarfið í uppnám vegna máls, sem felur í sér minniháttar breytingar á íslenzkri löggjöf og markaðsaðstæðum. Það er hagur félagsmanna FA og atvinnulífsins í heild að rekstur EES-samningsins gangi sem greiðast fyrir sig og að íslenzk stjórnvöld standi við skuldbindingar sínar samkvæmt samningnum.

Að lokum

Af framansögðu má vera ljóst að Félag atvinnurekenda mælir eindregið með því að þingsályktunartillagan ásamt tengdum málum nái óbreytt fram að ganga.

Félagið áskilur sér rétt til að koma á framfæri frekari athugasemdum á síðari stigum málsins. Þá er félagið reiðubúið að funda með þingnefndinni.

Virðingarfyllt,

Ólafur Stephensen
framkvæmdastjóri FA